

Literacki skandal, czyli o *Wiośnie* Juliana Tuwima

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Krystyna Ratajska, *Spór o „Wiosnę” Juliana Tuwima*, „Prace Polonistyczne”, nr 51, s. 124–125.
- Źródło: *List otwarty do Juliana Tuwima*, „Pro Arte et Studio” 1918, nr 11, s. 21.
- Źródło: Julian Tuwim, *Wiosna. Dytyramb*, Wrocław 1964, s. 112.
- Źródło: Piotr Michałowski, *Strategie skandalu i stereotyp odbioru*, [w:] *Stereotypy w literaturze (i tuż obok)*, red. Włodzimierz Bolecki, Grzegorz Gazda, Warszawa 2003, s. 83.

Literacki skandal, czyli o *Wiośnie* Juliana Tuwima

Źródło: domena publiczna.

Dwudziestolecie międzywojenne można uznać za epokę skandalistów literackich. Futuryści czy dadaści gorszyli nie tylko krytyków literackich, ale także liczne grono czytelników i to z reguły ich kojarzy się ze „strategią skandalu”. Tuwim, który sam o sobie napisał, że jest futurystą, ma w swoim dorobku utwór *Wiosna*, który wywołał oburzenie i kontrowersje.

Twoje cele

- Zinterpretujesz wiersz Juliana Tuwima *Wiosna*.
- Objąśnisz, dlaczego utwór Tuwima wywołał skandal.
- Określisz funkcję ironii i groteski w wierszu *Wiosna*.

Przeczytaj

Skandal jako strategia literacka

Dwudziestolecie międzywojenne było wyjątkowym okresem w dziejach polskiej literatury, ponieważ w tym samym momencie proklamowano wolną ojczyznę i ogłoszono postulaty wolnej, niczym nieograniczonej wolności twórcy. 28 listopada 1918 roku, niedługo po dacie uznanej później za moment rozpoczęcia polskiej niepodległości, miał miejsce wieczór inaugurujący działalność kawiarni – czy raczej mleczarni – „Pod Pikadorem”. Niebawem stała się ona miejscem spotkań Wielkiej Piątki: Jarosława Iwaszkiewicza, Antoniego Słonimskiego, Jana Lechonia, Kazimierza Wierzyńskiego i Juliana Tuwima. Poezja stała się dla nich zabawą – twórcy podczas wieczorów literackich deklamowali wiersze, prezentowali teksty kabaretowe. Panowała wesoła, nieskrępowana atmosfera zabawy, nie tylko literackiej. Znany był słynny cennik – oprócz uścisku dłoni czy dedykacji poety z Wielkiej Piątki, można było także zakupić oświadczyzny skamandrytów – z wyłączeniem będącego w szczęśliwym związku autora *Wiosny*.

Właśnie w takim kontekście historycznoliterackim został opublikowany wiersz *Wiosna. Dytyramb*, napisany w 1915 roku przez młodego studenta Juliana Tuwima.

((Julian Tuwim

Wiosna. Dytyramb

Gromadę dziś się pochwali,
Pochwali się zbiegowisko
I miasto.
Na rynkach się stosy zapali
I buchnie wielkie ognisko,
I tłum na ulice wylegnie,
Z kątów wypełźnie, z nor wybiegnie
Świętować wiosną w mieście,
Świętować jurne święto.
I Ciebie się pochwali,
Brzuchu na biodrach szerokich
Niewiasto!

Zachybotało! – – Buchnęło – – i płynie – –
Szurgają nóżki, kołyszają się biodra,
Gwar, gwar, gwar, chichoty
Gwar, gwar, gwar, piski,
Wyglancowane dowcipkują pyski,
Wyległo miliard pstrokatej hołoty,
Szurgają nóżki, kołyszają się biodra,
Szur, szur, szur, gwar, gwar, gwar,
Suną tysiące rozwyrzanych par,

– A dalej! A dalej! A dalej!
W ciemne zieleńce, do alej,
Na ławce, psiekrwie, na trawce,
Naróbcie Polsce bachorów,
Wijcie się, psiekrwie, wijcie,
W szynkach narożnych pijcie,
Rozrzućcie więcej „kawaleryjskich chorób”!

A!! będą później ze wstydu się wiły
Dziewki fabryczne, brzuchate kobyły,
Krzywych pędraków sromotne nosicielki!
Gwałćcie! Poleci każda na kolację!
Na kolorowe wasze kamizelki,
Na papierowe wasze kołnierzyki!
Tłumie, bądź dziki!
Tłumie! Ty masz RACJĘ!!!

O, zbrodniarzu cudowny i prosty,
Elementarne, pierwotnie wspaniały!
Ty gnoju miasta, tytanicznej krosty,
Tłumie, o Tłumie, Tłumie rozszały!
Faluj straszliwa maso, po ulicach,
Wracaj do rogu, śmieć się, wiruj, szalej!
Ciasno ci w zwartych, twardych kamienicach,
Przyj! Może pękna – i pójdziecie dalej!

Powietrza! Z tych zatęchłych i nudnych facjatek
Wyległ potwór poróbczy! Hej czternastolatki,
Będzie z was dziś korowód zasromanych matek,
Kwiatki moje niewinne! Jasne moje dziatki!

Będzie dziś święto wasze i zabrzęczą szklanki,
ze wstydem powrócicie, rodzice was skarcą!
Wyjdziecie dziś na rogi ulic, o kochanki,
Sprzedawać się obleśnym, trzęsącym się starcom!

Hej w dryndy! do hotelów! na wiedeński sznycel!
Na piwko, na koniaczek, na kanapkę miękką!
Uśmiechnie się, dziewczątka, kelner wasz, jak szpicel,
Niejedną taką widział, niejedną, serdeńko...

A kiedy cię obejmą śliskie, drżące łapy
I młodej piersi chciwe, szybko szukać zaczną,
Gdy rozedmą się w żądzę nozdrza, tłuste chrapy,
Gdy ci kto pocznie szeptać pokusę łajdaczną –

– Pozwól!!! Przeraż go sobą, ty grzechu, kobieto!
Rodzicielko wspaniała! Samico nabrzękła!
Olśnij go wyuzdaniem jak złotą rakieta!
„Nie w stylu” będziesz – trwożna, wstydliva, wylękła...

Wiosna!!! Patrz, co się dzieje! Toć jeszcze za chwilę
I rzuci się tłum cały w rui na ulicę!
Zośki z szwalni i pralni, „Ignacze”, Kamile!
I poczną sobą samców częstować samice!

Wiosna!!! Hajda! – pęczniejcie! Trujcie się ze sromu!
Do szpitalów gromadnie, tłuszczo rozwydrzona!
Do kloak swoje bastarzeta ciskaj po kryjomu,
I znowu na ulicę, w jej chwytnie ramiona!!!

Jeszcze! Jeszcze! I jeszcze! Zachłannie, bezkresnie!
Rodźcie, a jak najwięcej! Trzeba miasto silić!
Wyrywajcie bachorom języki boleśnie,
By, gdy je w dół rzucicie, nie mogły już kwilić!

Wszystko – wasze! Biodrami śmigajcie, udami!
Niech idzie tan lubieżnych podnieceń! Nie szkodzi!
Och, sławię ja cię, tłumie, wzniosłymi słowami
I ciebie, Wiosno, za to, że się zbrodniarz płodzi!

Źródło: Julian Tuwim, *Wiosna. Dytyramb*, Wrocław 1964, s. 112.

Ukazanie się wiersza w 1918 roku w czasopiśmie „Pro Arte et Studio” (późniejsze „Pro Arte”, z którego wywodzi się redakcja późniejszego „Skamandra”) spotkało się z tak poważnym i silnym oburzeniem, że doprowadziło do wymiany całej redakcji czasopisma.

W liście otwartym do redakcji „Pro Arte et Studio” tak pisali studenci, koledzy Tuwima:

“ *List otwarty do Juliana Tuwima*

[...] tyś, wszakże, demaskując wiosnę – nie tylko zdarł z jej twarzy słoneczną maskę, (którą ogół uważać chce za prawdziwe wiosny oblicze...) aleś zdarł z niej wszystkie szaty i ukazał ją nagą – nie helleńską boginkę wszakże, cudną nagością marmurowych kształtów, lecz wszeteczną nierządnicę, o twarzy wykrzywionej spazmem żądz, o ciele pokrytym ranami i ropiejącymi wrzodami. Wiosna twoja to wcielenie nie zmysłowości nawet, lecz rozpasanego seksualizmu.

Źródło: *List otwarty do Juliana Tuwima*, „Pro Arte et Studio” 1918, nr 11, s. 21.

Wszystko to, co tak zbulwersowało opinię publiczną i wywołało polemikę prasową, pojawiało się w poezji już wcześniej. Wbrew oskarżeniom krytyków i publiczności literackiej, Julian Tuwim, którego nazwano „żydowskim pornografem”, był spokojnym, zakochanym w swojej przyszłej żonie, skromnym poetą. Bardzo interesująca okazała się reakcja środowiska artystycznego, które w dużej części skrytykowało tekst Tuwima ze względu na kwestie samej koncepcji sztuki. Według krytyków sztuka powinna podlegać jakimś ograniczeniom i nie należy z niej czynić „salonu i tramwaju”. Prawdopodobnie sam Tuwim nie miał na celu wywołania skandalu. Jak pisze Piotr Michałowski:

Piotr Michałowski

“ **Strategie skandalu i stereotyp odbioru**

Pierwszym skandalem, u progu międzywojnia, stał się dytyramb *Wiosna*, który wzbudził oburzenie językiem i tematyką, a został nazwany „grzechem śmiertelnym przeciw pięknu” (List otwarty do Juliana Tuwima, „Pro Arte et Studio” 1918, nr 11). Protest dotyczył zatem „nieartystyczności” tekstu, a nie zawartych w nim rewelacji obyczajowych. Podjęty został w imię Sztuki i w obronie jej „czystości”, wobec której grzechem było „zniżenie się do prawdy” – prawdy zresztą przez nikogo nie kwestionowanej. Chodziło więc o atak artystycznego arystokratyzmu na próbę demokratyzacji języka poetyckiego. Ten skandal był raczej zamierzony jako programowy gest „wyjścia poezji na ulicę”, choć zapewne okazał się nazbyt zamaszysty, gdyż spowodował niezamierzony rozpad redakcji czasopisma, w którym wiersz opublikowano.

Źródło: Piotr Michałowski, *Strategie skandalu i stereotyp odbioru*, [w:] *Stereotypy w literaturze (i tuż obok)*, red. Włodzimierz Bolecki, Grzegorz Gazda, Warszawa 2003, s. 83.

Z drugiej strony rozległy się głosy w obronie samego Tuwima i wolności sztuki:

“ Krystyna Ratajska

Spór o „Wiosnę” Juliana Tuwima

W *Liście otwartym do Redakcji* Wł. Zawistowski pisał:

„Walka o hasła i ideały rozgrywa się przede wszystkim w sztuce... Występować przeciwko wolności światopoglądu to występować przeciwko życiu i jego ciężyznie. I póki ciężyzna cechą jest życia, uznanie jakiegokolwiek rzeczywistości w sztuce ujawnionej za niedopuszczalną, znaleźć musi potępienie jak najostrzejsze”.

Rzecznicy nowej kultury estetycznej mówili o konflikcie artysty z ogółem z sarkazmem, gorzką ironią, a jednocześnie filozoficzną zadumą:

„Ogół niezdolen wyczuć ducha twórczego spośród żyjących, czekać musi, aż poprzez trumny wieko, poprzez nagrobne bluszcze i powoje

przedrze się duch poety i po latach wielu zabłyśnie na przekór stróżom panującego porządku rzeczy”.

Źródło: Krystyna Ratajska, *Spór o „Wiosnę” Juliana Tuwima*, „Prace Polonistyczne”, nr 51, s. 124–125.

Skandal, który został wywołany przez publikację *Wiosny* Juliana Tuwima, miał zatem wiele wymiarów. Nie ograniczał się tylko do oburzenia związanego z obyczajowością i [moralnością](#).

O Autorze

Julian Tuwim urodził się w 1894 roku w rodzinie mieszczańskiej żydowskiego pochodzenia. Obie te kwestie odcisnęły piętno na jego życiu i poezji. Po ukończeniu szkoły przeprowadził się do Warszawy i rozpoczął studia prawnicze oraz filozoficzne, z których szybko zrezygnował. Zdobył rozgłos jako poeta. Początkowo związany był z pismem „Pro Arte et Studio” (następnie „Pro Arte”), w którym publikowali także inni przyszli skamandryci.

W 1918 roku ukazał się utwór *Wiosna*, który wywołał skandal obyczajowy ze względu na erotyczne obrazowanie i wyeksponowanie żądz i pierwotnych instynktów człowieka. Gdy w tym samym roku Tuwim zadebiutował tomikiem *Czyhanie na Boga*, był już znany literackiej publiczności. W tym samym czasie działał w kabarecie Pikador, który popularyzował twórczość poetów związanych później z grupą Skamander. Podczas II wojny światowej przebywał na emigracji w Rumunii, Francji, Portugalii, Brazylii i Stanach Zjednoczonych. W 1946 roku wrócił do Polski i zamieszkał w Warszawie. Publikował wiersze, przekłady w licznych ważnych czasopismach literackich. Był pisarzem znanym i docenianym. Zmarł niespodziewanie w 1953 roku, gdy przebywał na urlopie w Zakopanem.

Stanisław Witkiewicz, *Portret Juliana Tuwima*

Źródło: domena publiczna.

Słownik

groteska

(wł. *grottesca*) – określenie szczególnego rodzaju komizmu, którego właściwością jest odrzucenie przyjętych zasad prawdopodobieństwa, prowadzące do powstania zdeformowanego, obrazu rzeczywistości; charakterystyczne dla groteski jest

współwystępowanie elementów tragizmu i komizmu, czy kontrastu, które służą celom satyrycznym lub parodystycznym; utwór literacki o elementach komicznie przejawionych, nieprawdopodobnych, karykaturalnych

ironia

(gr. *eironeía* – przestawienie, pozorowanie) – figura stylistyczna polegająca na celowo wprowadzanej sprzeczności między przekazywaną informacją a jej znaczeniem ukrytym

moralność

(łac. *moralis* – dotyczący obyczajów) – ogół ocen i norm moralnych przyjętych w danej zbiorowości społecznej (zbiorowości, klasie lub grupie społecznej, > środowisku) w określonej epoce

Mapa myśli

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą myśli prezentującą różne realizacje motywu wiosny w literaturze, a następnie uzupełnij ją, konfrontując m.in. z wizją zaproponowaną przez Juliana Tuwima w wierszu *Wiosna*. Zapisz wniosek ogólny.

Polecenie 2

Po opublikowaniu *Wiosny* w 1918 roku Aleksander Brückner napisał: „Od czasu Mickiewiczowskich *Ballad i romansów* był to pierwszy rewolucyjny czyn literacki, triumf dla jednych, zgorszenie dla drugich”. Odnieś się do tego sądu, formułując dwa argumenty.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Z utworu Juliana Tuwima *Wiosna* wypisz osiem fragmentów związanych z seksualnością.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

Ćwiczenie 2

Scharakteryzuj w 5-6 punktach podmiot liryczny i bohatera lirycznego.

Ćwiczenie 3

Wpisz do tabeli nazwy środków stylistycznych oraz ich funkcje w wierszu.

Cytat	Nazwa środka/środków	Funkcja w wierszu
„I tłum na ulice wylegnie, Z kątów wypełźnie, z nor wybiegnie”		
„Wygłancowane dowcipkują pyski”		
„Wylęgło miliard pstrokatej hołoty”		
„Na ławce, psiekrwie, na trawce”		
„Gwałćcie! Poleci każda na kolację!”		
„Hej, czternastolatki, Będzie dziś z was korowód zasromanych matek, Kwiatki moje niewinne! Ja- sne moje dziatki!”		
„Wszystko – wasze! Biodra- mi śmigajcie, udami!”		

Ćwiczenie 4

Z poniższych zdań wybierz tylko te prawdziwe.

- ☐ Podmiot liryczny wypowiada się w podniosłym tonie.
- ☐ Nastrój wiersza jest pesymistyczny.
- ☐ Wiersz jest przykładem liryki bezpośredniej.
- ☐ Człowieka ukazano jako istotę biologiczną.
- ☐ W wierszu pojawiają się naturalistyczne opisy.
- ☐ *Wiosna* to utwór parodystyczny.
- ☐ Regularna budowa współgra z treścią utworu.
- ☐ Stosunek podmiotu lirycznego do tłumu jest jednoznacznie negatywny.

Ćwiczenie 5

Opisz w 5-6 zdaniach sytuację liryczną. Zinterpretuj podtytuł. Jaki jest związek sytuacji lirycznej z Dionizjami?

Ćwiczenie 6

W jaki sposób forma wiersza wpływa na jego treść? Zaznacz poprawne odpowiedzi.

- ☐ nieregularne rymy (także męskie) służą podkreśleniu chaosu
- ☐ nieregularna forma dynamizuje treść
- ☐ zastosowane przerzutnie uspokajają rytm wiersza
- ☐ nieregularna forma oddaje ruch ciał i sposób poruszania się tłumu

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, w jaki sposób Julian Tuwim wykorzystał kategorie estetyczne groteski i ironii.

Ćwiczenie 8

Wybierz 8 fragmentów wiersza *Wiosna. Dytyramb* Juliana Tuwima, w których pojawiają się animalizmy i/lub kolokwializmy. Przeredaguj je w taki sposób, by uzyskać tekst napisany stylem wysokim.

Praca domowa

Wyjaśnij w formie notatki, jaki jest związek wiersza *Wiosna* z filozofią Henriego Bergsona i Fryderyka Nietzschego.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Lewandowska

Przedmiot: Język polski

Temat: Literacki skandal, czyli o *Wiośnie* Juliana Tuwima

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

7) rozumie pojęcie groteski, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej artystyczny i wartościujący charakter;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

4) rozróżnia grupę literacką i pokolenie literackie; rozpoznaje założenia programowe w utworach literackich różnych epok;

13) rozumie i określa związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych w utworach literackich.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

6) odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności.

Cele operacyjne. Uczeń:

- interpretuje wiersz Juliana Tuwima *Wiosna*,
- objaśnia, dlaczego utwór Tuwima wywołał skandal,
- określa funkcję ironii i groteski w wierszu *Wiosna*.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- odwrócona klasa;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi uczniów, by przygotowali na lekcję wiersze, których tematem jest wiosna. Podpowiada, że pomocna może być w tej kwestii mapa myśli zawarta w e-materiale. Poleca także, by uczestnicy zajęć zapoznali się z blokiem tekstowym e-materiału.

Faza wprowadzająca:

1. Prowadzący rozpoczyna lekcję od rozdania uczniom wydrukowanego cytatu:
„Grupa przyjaciół ogłaszająca w »Pro Arte et Studio« swój list otwarty nie szczędziła [...] wyrzutów redakcji czasopisma, która zdecydowała się wydrukować wiersz Tuwima, miast zamknąć przed nim – jak czytamy – »chram [świątynię] sztuki i z wilczym biletem

wyprawić w świat». Redakcja »Pro Arte et Studio« gościnnie, mimo niewybrednych ataków, zapraszała na swe łamy dyskutantów. Wydrukowano nawet wiersz Stanisława Czosnowskiego *Moja wiosna* z podtytułem *Do Juliana Tuwima*, który miał być poetycką polemiką z *Wiosną* Tuwima. Czosnowski napisał utwór wypełniony w całości skonwencjonalizowanymi obrazkami, frazesami o zielonej wiosnie, kojarzącej się z atłasowym niebem, łąką w tulipanach, żyzną, parną glebą, słonecznym czasem i dziewczyną idącą przed siebie na pola, łąki, gdzie się kwiat kolebie. Łączył oba wiersze świadomie przez Czosnowskiego przywołany bohater liryczny – tłum połączony, jak u Tuwima, wspólną radością świętowania wiosny. Jakże jednak inny niż w tuwimowskiej *Wiosnie* – nędzny, ale łagodny, prosty, piękny i witalny – wprost ze zbanalizowanych [...] wierszy młodopolskich”.

Następnie stawia pytanie: Co tak oburzyło opinię publiczną w wierszu Tuwima? Wybrana osoba lub nauczyciel odczytuje głośno wiersz, a słuchacze, zaznaczają fragmenty, które według nich mogły się wydać opinii publicznej szczególnie bulwersujące.

2. Uczniowie dzielą się swymi opiniami po wysłuchaniu wiersza. Nauczyciel zwraca ich uwagę na podkreślone w cytacie sformułowania, które w tradycji literackiej wiążą się z wyobrażeniami i obrazowaniem typowym dla wiosny. Prosi o przedstawienie fragmentu wierszy, których tematem jest wiosna, przygotowanych przez uczniów w domu. Nauczyciel pyta: czy takie złamanie konwencji literackiej, jakiego „dopuścił się” Julian Tuwim, można nazwać skandalem literackim? Uczniowie dyskutują swobodnie.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel poleca, by uczniowie wykonali w parach polecenie 1 towarzyszące mapie myśli zamieszczonej w e-materiale. Prosi kilka osób o przedstawienie propozycji odpowiedzi, inni uczniowie mogą je uzupełnić.
2. Uczestnicy zajęć wykonują indywidualnie ćw. 1 i 2 z sekcji „Sprawdź się”. Ćwiczenia 3, 4, 5 i 6 wykonują wszyscy uczniowie wspólnie, dyskutując i poszukując najlepszych wariantów odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Prowadzący zadaje pytania podsumowujące lekcję: czy jedyną funkcją sztuki jest sławić piękno? Czy sztuka powinna podlegać jakimś ograniczeniom, np. estetycznym lub obyczajowym? Uczniowie wymieniają się swoimi opiniami, a nauczyciel moderuje ich dyskusję.
2. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują jedno z poleceń (do wyboru):

1) Wybierz 8 fragmentów wiersza *Wiosna* Juliana Tuwima, w których pojawiają się animalizmy i/lub kolokwializmy. Przeredaguj je w taki sposób, by uzyskać tekst napisany stylem wysokim.

2) Wyjaśnij w formie notatki, jaki jest związek wiersza Juliana Tuwima *Wiosna* z filozofią Henriego Bergsona i Fryderyka Nietzschego.

Materiały pomocnicze:

- Ninateka „Finezje literackie”, cykl poświęcony twórczości Juliana Tuwima.
- Krystyna Ratajska, *Spór o „Wiosnę” Juliana Tuwima*, „Prace Polonistyczne” 1996, nr 51.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Mapa myśli” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.